

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Mötesanteckningar

Dnr. 17049-2023

1 (11)

2023-12-18

Insynsrådet vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län – sammanträde den 18 december 2023

Deltagande ledamöter:

Landshövding Sten Tolgfors (ordf.)
Ann-Sofie Alm
Åke Bonnier
Sofia Karlsson (Skype)
Tomas Kåberger
Helena Lundberg Nilsson
Peter Hederstedt (Skype)

Övriga deltagande:

Länsöverdirektör Lisbeth Schultze
Polismästare Jörgen Thorén
Kent Andersson, internrevisor
Martin Dahl, fackförbundet ST
Pia Severinsson, Saco
Henrik Frykman, kanslichef
Linnéa Björk, utredare
Kristina Körnung, sekreterare

Frånvarande

Klas Johansson
Paula Holmqvist

Föredragande

Polismästare Jörgen Thorén (punkt 4)
Kristina Sundholm, chef Civilområdeskansli väst (punkt 5)
Helena Lundberg Nilsson, ledamot av Insynsrådet (punkt 6)
Annika Lidström, enhetschef Samhällsavdelningen (punkt 7)
Kristina Körnung, analytiker, länsledningens kansli (punkt 8)

1. Fastställande av dagordning

Dagordningen fastställdes.

2. Föregående mötesanteckningar

Föregående mötesanteckningar lades till handlingarna.

3. Aktuellt från Länsstyrelsen

Landshövdingen går igenom den senare tidens händelser på Länsstyrelsen:

- **Hasselblad Award Seminar** är ett nytt initiativ från Länsstyrelsen som ägde rum den 12 oktober. Seminariet arrangerades tillsammans med Hasselbladsstiftelsen och ägde rum dagen innan det årliga Hasselbladspriset delas ut, Under årets tema ”Sanning i en ny tid” diskuterade samtida fenomen om sanning, populism, relativism och objektivitet. Ett seminarium om sanning där ingen gör anspråk på att sitta på sanningen.
- **Myndighetsdagen.** För första gången på flera år anordnades en gemensam myndighetsdag den 18 oktober för länsstyrelsens samtliga anställda. Fokus under dagen var på grön omställning, demokrati, regional utveckling samt statstjänstepersonsrollen.
- **49.** Under oktober månad avslutade Landshövdingen sin kommunbesöksturné. Därmed har Landshövdingen besökt samtliga av länets kommuner, kommunalförbund och lärosäten. Erfarenheter och lärdomar från besöken finns samlade i en ny presentation.
- **Krissamverkan.** Under november anordnade Länsstyrelsen en ny konferens kring krissamverkan – Krissamverkan Västra Götaland. Årets fokus låg på civil beredskap.
- **Örlogsmannasällskapet.** Under hösten föreläste Landshövdingen på Kungliga Örlogsmannasällskapet – med fokus på säkerhetspolitik, geopolitiska överväganden och betydelsen för länet och landets utrikeshandel.
- **Arktis.** Under december månad föreläste Landshövdingen på Handelshögskolan i samband med lärosätets 100-års jubileum. Under temat ”Arktis – hot eller möjlighet” lyfte Landshövdingen bland annat nordostpassagens möjligheter och vikten av Göteborgs hamn, för såväl grön omställning, världshandel och säkerhetspolitik.
- **Räddningssamverkan i Västra Götaland.** Under december månad föreläste Landshövdingen om civilt försvar på Räddningssamverkan.

- **Länsmiddagar.** Under hösten har Länsstyrelsen anordnat fyra länsmiddagar för eldsjälarna och vardagshjältarna.
- **Brottsförebyggande arbete.** Den 20 november besökte H.M. Konungen Carl XVI Gustaf Göteborg och fick information om brottsförebyggande arbete i länet.
- **Vattenkraften.** Landshövdingen har tillskrivit regeringen gällande omprövningen om vattenkraften, och lyft viktiga utvecklingsfrågor.
- **Statsministern.** Under november besökte Statsminister Ulf Kristersson länet och diskuterade elektrifiering och grön omställning tillsammans med Landshövdingen med näringslivsföreträdare.
- **Miljö tillstånd.** Under hösten har Länsstyrelsen fortsatt sin utbildningsinsats tillsammans med Västsvenska Handelskammaren kring miljö tillstånd processer.
- **Organisation och personal.** Flera större rekryteringsprocesser pågår, bland annat gällande rekrytering av ny länsöverdirektör och ersättare för ett par avdelningschefer som går i pension. En ny kanslichef för Länsledningens kansli har rekryterats. Ser över en möjlig omorganisation med bland annat en ny avdelning för civilt försvar.
- **Budget 2024.** Budgeten, och kommande regleringsbrev, för 2024 kommer att analyseras.

Ledamot Lundberg Nilsson välkomnar utbildningen med Västsvenska Handelskammaren avseende miljö tillstånd – ett mycket bra initiativ!

Ledamot Bonnier efterfrågar möjligheten att ta del av Hasselbladsseminariet i efterhand. Landshövdingen meddelar att detta kommer att skickas ut.

4. **Tema Brottsförebyggande arbete:** Evidensbaserade metoder och brottsbekämpning

Polismästare Jörgen Thorén berättar om Polismyndighetens arbete inom brottsbekämpning. Polismästaren verkar i Fyrbodalen, men har bland annat varit lokalpolisområdeschef på Hisingen under åtta år. I länet finns fyra utsatta områden, i Göteborg och Borås.

Polismyndigheten arbetar kunskapsbaserat, gränssättande, relationsskapande och i samverkan. Det finns olika teorier om brottsförebyggande arbete:

- Cylindermodellen – kategorisering av aktörer och beteende.
- Fasteorin
 - 1. Synligt och repressivt arbete.
 - 2. Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.
 - 3. Cylinderaktörer – fasteori.

Det finns olika framgångsrika metoder, exempelvis:

- Hot spots – vara på de mest utsatta platserna, störa ut narkotikahandel
- Fokuserad avskräckning – Cease fire /Sluta skjut
- Broken Windows – ordning och fint på en plats är brottsförebyggande i sig.
- Personfokuserad intervention – mer riktade insatser.

Detta är också en uppgift för samhället. Polisen samverkar med flera aktörer i samhället, bland annat Fastighetsbolag (som AB Framtiden). Dessa relationer är viktiga för att bland annat kunna flagga tidigt för individer man är orolig för. Skolan väldigt viktig för detta, bostadsbolag, civilsamhället. Det går inte att lagföra sig ur problemet, det gäller att ha bra koll lokalt. Utvecklingen kan gå väldigt snabbt, men vi har t ex haft framgångsrikt arbete med att vända utvecklingen i exempelvis Biskopsgården.

Representant Dahl ställer frågan om vi arbetar annorlunda i Västsverige jämfört med exempelvis Stockholm. **Polismästare Thorén** lyfter att det kan skilja sig beroende på vilken samverkan man lyckats etablera – Västsverige ligger framme i samverkansdelen.

Ledamot Bonnier ställer frågan om allmänheten upplever att det skett en förändring i de områden som lyfts. Polismästare Thorén menar att det finns en påtaglig skillnad i vissa områden. Men Polisen är ständigt beroende av folkets observationer.

Länsöverdirektören ställer frågan om Polisen observerat om narkotikahandeln också minskat? **Polismästare Thorén** lyfter att problematiken handlar mycket om revir. När Polisen återtagit ett område, så flyttar samtidigt problematik. När det gäller droghandel så sker det också en överflyttning till digital försäljning.

Ledamot Alm gratulerar till det fantastiska arbetet som Polisen gör. Samtidigt lyfter Alm en fråga kring varför samverkansformen SSPF inte fungerar lika bra över hela regionen? **Polismästare Thorén** bedömer att man använder sig av olika modeller, men använder sig av olika namn. Ledamot Alm följer upp med en fråga om nyckelfaktorer för att få personer som valt en bättre livsstil att fortsätta med detta. Polismästare Thorén säger att det ska vara extremt jobbigt att vara kriminell. Man ska också komma ihåg att det är en stor konkurrens om positioner – man orkar inte gå runt och vara orolig för att bli skjuten hur länge som helst. Men det är svårt att bryta det kriminella beteendet.

Ledamot Kåberger konstaterar att brottsligheten har en internationell dimension. Hur fungerar samspelet mellan den svenska polisen och deras internationella motsvarigheter? **Polismästare Thorén** framhåller att det är ett väldigt gott samarbete mellan olika polisorganisationer internationellt. Det finns några länder där det är lite svårare med utlämningsärenden, samt sekretessrelaterade problem. Teknikutvecklingen är också viktig – t ex appar, avlyssning etc. och att kunna koppla ihop olika former av information. Ledamot Kåberger följer upp med en fråga kring utsatta områden – även om de inte finns utpekade på landsbygden så kan det finns informella strukturer som på ett sätt vara värre för att polisen närvaron kan vara låg. Polismästare Thorén lyfter att Polisen gjort en cylindermodell över hela Polisområde Fyrbodalen för att kartlägga förekomst. Det finns också en bra kontakt med allmänheten som bistår med observationer.

Ledamot Bonnier ställer frågan om resultatjämförelser mellan olika polisområden. **Polismästare Thorén** konstaterar att polisen idag mäts mot kvantitativa mål, men här är det också viktigt att använda sig av effektmål. Där är Polisen inte idag. Ledamot Bonnier ställer en följdfråga kring vilka resurser som krävs för att en individ ska kunna bryta med sin kriminalitet. Polismästare Thorén lyfter vikten av en väl utvecklad avhoppverksamhet, men den är väldigt kostsam.

Representant Severinsson lyfter frågan om kvinnor i kriminella nätverk. **Polismästare Thorén** meddelar att många, t ex flickvänner till kriminella, tidigare varit osynliga och går under radarn. Polisen ser dock nu att deras roll blir allt större.

Landshövdingen lyfter att Göteborgs universitet kommer att beforska metoden ”Rätt kurva”. Det säger mycket om vårt samhälle om vi har situationer där unga kan mördas för en mindre summa pengar. Det är dock viktigt att vi nyanserar bilden även av utsatta områden, eller områden där det finns många problem. Ta t ex Sjumilaskolan på Hisingen, som Landshövdingen besökte med H.M Konungen Carl XVI Gustaf i november. Där finns det elever med toppbetyg – dessa barn måste också finnas i vår berättelse, de får inte osynliggöras. Landshövdingen lyfter också att länsstyrelsen får allt fler brottsförebyggande uppdrag, och bedömer att detta kommer att vara en av myndighetens viktigaste frågor framöver, tillsammans med civilt försvar. Detta och civilt försvar.

5. Civilt försvar och rapportering från Civilområdeskansli väst

Kanslichef Kristina Sundholm, chef för Civilområdeskansliet Väst går igenom nuläge och planering.

Kansliet växer, och ny rekrytering kommer att ske under början av nästa år. Kansliet går från sju till tolv anställda.

Fokus i arbetet ligger för närvarande på förmågebedömning och prioriterade åtgärder inom civilt försvar. MSB och Försvarsmakten har överlämnat en samlad bedömning av totalförsvarets förmåga till regeringen. Regeringen arbetar med att ta fram en civil ram som styr prioriteringar för åtgärder inom civilt försvar.

Ett regeringsuppdrag har handlat om prioriteringar av åtgärder inom det civila försvaret 2025-2030. Det handlar om en bedömning i tre kostnadsnivåer, och vilka åtgärder som kan genomföras beroende på budget. Länsstyrelsen har lämnat ett yttrande avseende dessa prioriteringar.

Flera utredningar pågår på området, bland annat Försvarsberedningens betänkande (kommer 19 december 2023, slutrapport april 2024) och en utredning om kommuner och regioners grundläggande beredskapsansvar (slutrapport 29 mars 2024).

Kanslichef Sundholm lyfter några av de flertalet utredningar som just nu pågår på området. Det handlar bland annat om personalförsörjningsfrågan med aktivering av civilplikten, försörjningsberedskap med t ex behov av en nationell försörjningsanalys och hur ska finansieringen se ut. Förslag gällande finansieringsprincip lägger ett stort ansvar på staten, vilket kräver nära samverkan med privata sektorn som har mycket av resurser idag. Även planeringsfrågor inom hälso- och sjukvården ses över. MSB har aviserat en civil perspektivstudie.

Nationellt har frågan lyft om att det civila försvaret bör ha en motsvarande ekonomisk ram som för det militära försvaret (det så kallade tvåprocentsmålet). Ambitionen är att ha en långsiktighet i planeringen.

Ledamot Bonnier lyfter det digitala angreppet mot Svenska Kyrkans IT-system. Hur arbetar vi med sådana hot? **Kanslichef Sundholm** meddelar att det väpnade angreppet utgör det hot försvaret dimensioneras emot, men det kan finnas en lång räcka av hot innan detta sker – inte minst via cyberattacker. I vårt dagliga arbete tittar vi också på skydd mot diverse cyberattacker.

Ledamot Hederstedt lyfter vikten av samarbete mellan civilområdena och Försvarsmakten på regional nivå. Försvarsmakten har tagit initiativ till ett möte mellan civilområdeschefer och militärregionchefer för att bland annat att kunna se en gemensam målbild, och identifiera gemensamma målsättningar – kanske t om en gemensam verksamhetsidé. **Kanslichef Sundholm** lyfter att mycket tid och energi har gått åt att etablera och arbeta in det nya systemet (sedan oktober 2022). Det har tagit tid att bygga upp roller med ansvar och fördelning. Men nu måste vi gå till planering tillsammans med Försvarsmakten inom ramen för totalförsvarsplaneringen. Dessa förutsättningar kommer de ser olika ut i de olika områdena. Vi kommer arbeta nära övriga länsstyrelser och Försvarsmakten. **Landshövdingen** lyfter att den militära sidan har en tydlig struktur, en kommandokedja, medan den civila sidan arbetar mer utifrån samordning.

Ledamot Kåberger: Det finns en makt i att kunna hänvisa till säkerhetsfrågor och behov av sekretess. Det kan bli samhällsekonomiskt ineffektivt, beroende på hur detta tillämpas. Det

är viktigt att man är öppen med vad som är problemen, så att man kan göra rätt från början.

Ledamot Alm lyfter risken har ökat att blir utsatta för en invasion. Hur ser förberedande arbetet vad gäller försörjningsfrågor.

Kanslichef Sundholm konstaterar att framtidsfrågor inom civilt försvar berör bland annat världlandsstödet som kommer bli en av våra viktigaste frågor.

Kanslichef Sundholm föreslår att ha ett särskilt tema om försörjningsberedskap vid ett kommande möte med Insynsrådet, vilket Landshövdingen och ledamöterna instämmer i.

6. Tema Brottsförebyggande arbete

Ledamot Helena Lundberg Nilsson berättar om Västra Götalandsregionens arbete. Det finns en samarbetsstruktur med kommunerna inom ramen för Beredningen för Hållbar utveckling där man identifierar de viktigaste frågorna inom detta område. Det finns inom den regionala utvecklingsstrategin en kraftsamling kring fullföljda studier – både vad gäller godkända betyg men också att det finns en andra chans inom folkbildningen som regionen ansvarar för. Det finns också noder inom kommunalförbunden som arbetar med frågan om fullföljda studier.

Att klara skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att inte hamna snett senare i livet. Utvecklingen gällande godkända betyg är sämre än riket, och vi har också en hög andel barn med psykisk ohälsa. Cirka 3000 barn i regionen lämnar skolan utan godkända betyg. Ett initiativ inom kraftsamlingen är också ett nytt projekt som kallas "Backa barnet" i Dalsland.

Ledamot Alm lyfter frågan om hur man bedömer betyg skiljer sig mellan låg- och mellanstadieskolan. Det finns en diskrepans här. Vi mäter unga, men behöver också följa upp lärarnas prestationer.

Representant Severinsson lyfter frågan om de ekonomiska utmaningarna som just nu råder i kommunerna. Hur möter satsningen på fullföljda studier denna situation? Ledamot Lundberg Nilsson framhåller att vi måste satsa på och rikta resurser till våra grunduppdrag och de är en utmaning framåt, inte minst för de

förebyggande insatserna. Det handlar egentligen inte om projekt, utan om just grunduppdrag och att inte se förebyggande arbete som något skilt från detta.

Ledamot Bonnier lyfter trossamfundens roll som en viktig samarbetspartner gällande ungas psykiska hälsa. **Ledamot Lundberg Nilsson** lyfter fram samverkanssatsningen Öppet Västra Götaland som bland annat finansieras av Västra Götalandsregionen och där Svenska Kyrkan ingår.

Landshövdingen lyfter fram det faktum att den stora spridningen gällande godkända betyg (från kommuner där 54% når godkända betyg, till andra kommuner som ligger över 83% godkända betyg). Det är en ödesfråga att komma till rätta med detta och se alla de individer som påverkas. I praktiken kan dörren stängas redan när man är 16 år om man inte lyckas med betygen, och detta riskera bli en negativ spiral.

7. Tema Brottsförebyggande arbete: Länsstyrelsens uppdrag

Annika Lidström, enhetschef på enheten för Folkhälsa och rättighetsfrågor beskriver Länsstyrelsens arbete med brottsförebyggande stöd till kommunerna. Det finns också ett brottsförebyggande föräldraskapsstöd. Det finns sedan förra året en ny lagstiftning som tydliggjort kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbete.

Det är viktigt att ha det kunskapsbaserade arbetet i fokus, och främja detta. Området har lidit av brist på evidensbaserat arbete och metoder, men det finns inte brist på brottsförebyggande arbete. Det finns många uppfattningar om olika brottsförebyggande metoder – vår uppgift är att säkerställa att det är evidensbaserade metoder som används samt vara möjliggörare för dessa metoder. Idag finns exempelvis GVI (Sluta Skjut) och Rätt kurva.

Många statliga myndigheter erbjuder stöd men detta tar mycket tid i anspråk för kommunerna och inte alltid lätt att ta till sig. Den ekonomiska situationen i kommunerna riskerar att påverka även detta arbete, även om det är nationellt finns en hel del resurser. Det kan därför vara svårt för kommunerna att möta staten i detta område just nu. Det finns också en ny nationell och lokal samverkansstruktur

med BOB-råd som håller på att byggas upp (**Barn Och unga i organiserad Brottlighet**).

Ledamot Alm ställer frågan om hur Länsstyrelsen erbjuder utbildning till kommunerna. Enhetschef Lidström berättar att insatserna ser olika ut – allt från exempelvis digitala inbjudningar till riktade utbildningar mot kommunerna avseende speciella målgrupper etc.

Det finns olika former av stödbehov i länet, t ex kring vad som anses vara evidensbaserat, till framtagande av mallar och lägesbilder. Kommunerna ser gärna att vi stärker den kommunöverskridande samverkan. Det finns också ett behov av att förvalta metoder – det tas fram flera olika evidensbaserade metoder nu, men någon aktör måste också förvalta dem, erbjuda utbildning etc. Det är en viktig faktor att väga in i detta arbete.

Det finns interna utmaningar på myndigheten där vi behöver möta en hög förändringstakt, både i förhållande till kommunerna men också internt med flertal utredningar, remisser etc. Vi behöver öka samverkan ytterligare internt, exempelvis med enheten för Säkerhetsskydd och beredskap. Situationen i landet och detta område

Ledamot Kåberger ställer frågan om vilka kostnadseffektiva metoder som finns på området. **Enhetschef Lidström** svarar att detta område präglats av att man förlitat sig mycket på gamla metoder – nu gäller det att uppdatera metoderna och förhålla sig till dagens samhällsutveckling. Detta är en uppgift för hela samhället, alla måste hjälpa till. Det är ett så stort samhällsproblem, och även om man inte har ett direkt brottsförebyggande uppdrag så är man en del av samhället. Det handlar både om långsiktiga och mer akuta insatser, fler riktade insatser.

8. Utvärdering av Insynsrådet

Kristina Körnung från Länsledningens kansli går igenom kansliets utvärdering av Insynsrådet. Samtliga ledamöter och representanter har bidragit till utvärderingen. Ledamöterna tackar för att utvärderingen har genomförts, och framhåller bland annat det positiva utvecklingssteget med temabaserade sammanträden, och ökad interaktion med ledamotstid.

Ledamot Alm framhåller att möten har hållit hög klass.

Ledamot Bonnier tackar för en fantastisk tid, och att dagens möte varit utomordentligt bra ordnat och genomfört.

Landshövdingen understryker bland annat vikten av att de fackliga organisationerna finns representerade i detta sammanhang, och välkomnar representanternas engagemang.

Övriga frågor

Inga övriga frågor har anmälts.

10. Kommande möten

11. Avslutning

Landshövding Sten Tolgfors tackade rådet för mötet och det gångna årets arbete, och särskilt tack till de ledamöter som nu avgår. I början av 2024 kommer regeringen utse ett nytt Insynsråd.

Ordförande:

Sten Tolgfors

Vid anteckningarna:

Kristina Körnung